

**Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí
Slovenskej republiky**

**Koncepcia zapájania podnikateľských subjektov do rozvojovej
spolupráce Slovenskej republiky**

Bratislava, 4. októbra 2012

1. Východiská

Do implementácie projektov slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) SR sa od roku 2003 zapojili desiatky slovenských podnikateľských subjektov. Na ich zapájanie však nebol vytvorený vhodný systém a projekty preto nie vždy priniesli požadovaný rozvojový efekt v krajine prijímajúcej pomoc. Projekty implementované slovenskými firmami často neboli udržateľné a nevytvorili predpoklady pre dlhodobejšie pôsobenie slovenského subjektu v teritóriu.

Spôsob zapájania podnikateľských subjektov do slovenskej ODA kriticky hodnotí aj nezávislá správa Výboru OECD pre rozvojovú pomoc (DAC) z roku 2011¹. V správe sa uvádza, že „... MZV SR a MF SR si zamieňajú komerčné a rozvojové ciele ODA spôsobom, ktorý nie je kompatibilný so štandardmi DAC... je nevyhnutné jasné rozlíšenie medzi podporou slovenského obchodu/ investičných aktivít a rozvojovou spoluprácou... slovenská ODA nesmie byť použitá na podporu slovenského biznisu a budovania kapacít slovenských subjektov...“.

Vláda Slovenskej republiky vo svojom programovom vyhlásení prijala záväzok podporiť „...zvýšenie efektívnosti, pružnosti a transparentnosti poskytovania ODA s cieľom vytvoriť súčinnosť pri podpore ekonomických aktivít SR“. Naplnenie tohto cieľa si bude vyžadovať vytvorenie transparentného mechanizmu, ktorý napomôže efektívnejšiemu zapájaniu podnikateľských subjektov, najmä malých a stredných podnikov, do programu oficiálnej rozvojovej pomoci pod gesciou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR).

MZVaEZ SR/Odbor rozvojovej a humanitárnej pomoci (ORPO) absolvovalo viacero konzultácií s OECD/DAC, s rakúskou rozvojovou agentúrou ADA, nemeckou GIZ, českou ČRA a ďalšími donormi. ORPO zároveň uskutočnil, prostredníctvom slovenských zastupiteľských úradov (ZÚ) a stálych misií (SM), prieskum prístupu členských krajín EÚ k tejto téme. Poznatky a námety z konzultácií a prieskumu sú využité v tejto koncepcii.

Predkladaná koncepcia definuje, okrem iného, nové modalitty poskytovania dotácií, nové kroky na skvalitnenie výberu projektov a nové opatrenia na zlepšenie informovanosti slovenských podnikateľských subjektov.

2. Ciele

Kľúčovým faktorom rozvoja je podnikanie, aj preto je zapájanie súkromného sektora nevyhnutnou podmienkou úspešnosti rozvojových aktivít. Platí to rovnako pre tradičných donorov, ako aj pre slovenskú ODA. Prirodzeným záujmom MZVaEZ SR je preto hľadanie synergie medzi rozvojovými cieľmi slovenskej ODA a podnikateľskými cieľmi slovenských firiem, osobitne malých a stredných podnikov, v rozvojových krajinách. Dôležitou podmienkou rozvojových aktivít slovenských subjektov je pritom posilniť socio-ekonomický rozvoj miestneho obyvateľstva (pracovné miesta, budovanie kapacít, dostupnosť základných tovarov a služieb).

¹ *Nezávislú správu (Special Peer Review) ukončil tím OECD/DAC v apríli 2011. Medzinárodná konferencia o naplňaní odporúčaní správy sa konala 3.10.2012 na MZV SR.*

Zapájaním podnikateľských subjektov do programu slovenskej ODA sledujeme nasledovné **ciele**:

- podporiť aktivity, zámery a ciele slovenskej ODA v prioritných krajinách (prioritné krajiny slovenskej ODA vymedzuje Strednodobá koncepcia ODA SR na roky 2009 - 2013),
- mobilizovať súkromné finančné zdroje na posilnenie slovenských rozvojových aktivít,
- pomôcť etablovať sa slovenským podnikateľským subjektom v krajinách patriacich medzi teritoriálne priority slovenskej ODA,
- posilniť a rozšíriť aktivity a rozvojový vplyv slovenských podnikateľských subjektov, ktoré už aktívne pôsobia v krajinách patriacich medzi teritoriálne priority slovenskej ODA.

Z charakteru a podstaty rozvojovej pomoci zároveň vyplýva, že nemôže suplovať vládne nástroje na podporu exportu.

3. Požiadavky na podnikateľský subjekt uchádzajúci sa o dotáciu zo slovenskej ODA

Žiadateľom o dotáciu z prostriedkov slovenskej ODA musí byť firma registrovaná podľa platnej legislatívy SR, ktorá zároveň spĺňa všetky nasledovné **požiadavky**:

- finančná zdatnosť firmy doložená minimálne dvojročným auditom účtovníctva,
- zaplatené všetky záväzky voči štátu, zdravotnej a sociálnej poisťovni,
- minimálne dvojročná manažérska a odborná skúsenosť (v oblasti, na ktorú je zameraná predkladaná aktivita) doložená relevantnými referenciami,
- uprednostňovanie takých výrobkov a služieb slovenského pôvodu, ktoré sú konkurencieschopné a ich využitím sa nenaruší trhové prostredie v rozvojovej krajine,
- preukázateľnosť spolupráce s lokálnym partnerom s relevantnou skúsenosťou.

4. Teritoriálne a sektorové priority

Aktivity slovenských podnikateľských subjektov podporené z prostriedkov slovenskej ODA musia byť v súlade s teritoriálnymi prioritami definovanými v Strednodobej koncepcii ODA SR na roky 2009 – 2013 a v národnom programe na príslušný rok.

Sektorové priority na zapájanie slovenských podnikateľov do aktivít ODA sú zadefinované v národnom programe na príslušný rok a špecifikované v konkrétnych výzvach na predkladanie žiadostí o dotácie. Základnou podmienkou je, aby išlo o oblasť, o ktorú prejavuje záujem prijímateľská krajina a zároveň v nej má slovenská podnikateľská komunita komparatívne výhody a evidentné kvalitné výsledky. Pri výbere sektorových priorít pre konkrétnu rozvojovú krajinu je preto dôležité **zohľadniť aj poznatky a odporúčania príslušného ZÚ SR.**

Medzi základné sektorové priority na rozvojové aktivity slovenských podnikateľských subjektov patria:

1. **energetika** - výroba a distribúcia energie, podpora udržateľných zdrojov energie, energetická efektívnosť budov,

2. **infraštruktúra** – budovanie dopravnej, logistickej a komunikačnej infraštruktúry,
3. **životné prostredie** – zásobovanie, úprava a rozvody pitnej vody, riadenie odpadového hospodárstva, ekologické technológie, ochrana pred prírodnými katastrofami, hydrogeológia a zásobovanie pitnou vodou,
4. **pôdohospodárstvo** – lesné hospodárstvo, manažment poľnohospodárskej výroby, zvyšovanie výnosnosti poľnohospodárskej produkcie, budovanie zavlažovacích systémov, potravinovú bezpečnosť,
5. **sociálna infraštruktúra** – aktivity v oblasti vzdelávania a dodávanie zdravotníckych zariadení.

5. Kritériá hodnotenia predkladaných projektov a zámerov podnikateľských subjektov

Rozvojové projekty predkladané slovenskými podnikateľskými subjektmi sú hodnotené podľa nasledovných kritérií:

- Súčasťou projektu sú opatrenia, ktoré prispievajú k zlepšeniu miestneho sociálneho alebo podnikateľského prostredia, k podpore zamestnanosti a k zvýšeniu kvalifikácie miestnych zamestnancov, ako aj k zvýšeniu dostupnosti základných tovarov a služieb pre miestne obyvateľstvo;
- Výsledkom projektu je transfer a využívanie nových technológií, ochrana životného prostredia, zníženie energetickej náročnosti, zvýšenie potravinovej bezpečnosti, ekologickejšia prevádzka a podpora sociálne znevýhodnených skupín obyvateľstva a pod.;
- Projekt obsahuje inovatívny a udržateľný podnikateľský zámer, čo znamená, že:
 - o aktivity projektu sú udržateľné aj po skončení projektu, napr. formou dlhodobej investície v rozvojovej krajine alebo dlhodobého obchodného vzťahu,
 - o podnikateľský zámer umožní generovať v budúcnosti zisk, ktorý zaručí dlhodobé samofinancovanie aktivít;
- Projekt reaguje na potreby cieľovej krajiny a komunity a je v súlade s aktivitami ostatných donorov pôsobiacich v danej oblasti.

6. Modalita poskytovania dotácií slovenským podnikateľským subjektom

MZVaEZ SR poskytuje tri formy dotácií na rozvojové aktivity slovenských podnikateľských subjektov:

- **Dotáčna schéma pre začínajúce podnikateľské partnerstvá v rozvojových krajinách (program Start Up);**
- **Podnikateľské projekty podľa teritoriálnych a sektorových priorít slovenskej ODA;**
- **Podnikateľské projekty na základe konkrétneho zadania.**

Slovenský podnikateľský subjekt môže v danom roku využiť len jednu z uvedených foriem dotácií. Spolufinancovanie zo strany podnikateľských subjektov bude špecifikované v rámci jednotlivých modalít.

Podnikateľský subjekt, ktorý získa dotáciu sa pri obstarávaní tovarov a služieb riadi § 7 zákona č. 25/2006 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

6.1 Dotačná schéma pre začínajúce podnikateľské partnerstvá v rozvojových krajinách (program Start Up)

V rámci tejto dotačnej schémy môžu byť zo slovenskej ODA financované nasledovné aktivity:

- identifikácia a vyhľadávania partnerských subjektov na realizáciu rozvojových projektov v rozvojovej krajine,
- úhrada nákladov súvisiacich s vypracovaním štúdie realizovateľnosti (*feasibility study*), podnikateľského plánu, alebo zámeru, trhovej a marketingovej analýzy a pod.,
- úvodné semináre, workshopy, prezentácie, okrúhle stoly a pod.,
- iniciovanie spolupráce s miestnymi verejnými inštitúciami.

Spolufinancovanie projektu v rámci tejto dotačnej schémy zo strany podnikateľského subjektu by nemalo byť nižšie ako 30 % a konkrétne podmienky budú špecifikované vo výzvach.

6.2 Podnikateľské projekty podľa teritoriálnych a sektorových priorít slovenskej ODA

Podnikateľské subjekty predkladajú projekty na základe výziev MZVaEZ SR. Vo výzvach sú podrobne vymedzené teritoriálne a sektorové priority vychádzajúce z národného programu ODA na príslušný rok. Spolufinancované z prostriedkov slovenskej ODA môžu byť nasledovné projektové zámery:

- budovanie kapacít a infraštruktúry,
- informatizácia a modernizácia partnerského subjektu v prijímajúcej krajine,
- založenie spoločného podniku, resp. vytvorenie pobočky v partnerskej krajine,
- transfer technických skúseností, know-how a zaškolenie pracovníkov.

Spolufinancovanie projektu v rámci tejto dotačnej schémy zo strany podnikateľského subjektu by nemalo byť nižšie ako 50 % a konkrétne podmienky budú špecifikované vo výzvach.

6.3 Podnikateľské projekty na základe konkrétneho zadania

Novou formou podpory podnikateľských aktivít v rozvojových krajinách je spolu financovanie projektov, ktoré predkladajú subjekty na základe konkrétneho zadania. Takéto zadanie vzniká po konzultácii MZVaEZ SR/ZÚ SR s vládou rozvojovej krajiny, s delegáciou EÚ, Európskou bankou pre obnovu a rozvoj (EBRD) a s ďalšími donormi pôsobiacimi v teritóriu. Následne MZVaEZ SR upraví zadanie do formy projektového zámeru. Zverejnením výzvy sa hľadá najvhodnejší podnikateľský subjekt na implementáciu uvedeného zámeru.

Takáto forma spolufinancovania projektov umožní:

1. realizovať podnikateľské aktivity, ktoré vychádzajú z potrieb prijímateľskej krajiny,
2. porovnať viaceré riešenia na realizáciu zámeru a vybrať z nich to najefektívnejšie.

Spolufinancovanie projektu v rámci tejto dotačnej schémy zo strany podnikateľského subjektu by nemalo byť menej ako 50 % a konkrétne podmienky budú špecifikované vo výzvach.

7. Prispievanie podnikateľských subjektov na aktivity Slovak Aid (sponzorstvo)

MZVaEZ SR sa bude usilovať, aby slovenské podnikateľské subjekty poskytovali finančnú alebo materiálnu pomoc na aktivity slovenskej ODA. Primárne sa bude zameriavať na väčšie firmy pôsobiace v prioritných krajinách slovenskej ODA.

Slovenské firmy si sponzorovaním projektov a aktivít pod značkou Slovak Aid zvyšujú svoju kredibilitu v krajine pôsobenia. Zároveň sa tým mobilizujú súkromné finančné zdroje na posilnenie slovenských rozvojových aktivít realizovaných najmä mimovládnyimi organizáciami.

8. Skvalitnenie procesu pri výbere projektov predkladaných podnikateľskými subjektmi

Projekty predkladané podnikateľskými subjektmi sú obvyčajne náročné na posúdenie ich odbornej kvality, realizovateľnosti a efektívnosti a preto musí byť posilnený proces výberu projektov. Posudzovanie a výber projektov sa bude realizovať v zmysle platnej legislatívy a platných interných predpisov MZVaEZ SR. Odbornú stránku projektu budú posudzovať, v prípade potreby, nezávislí experti a pri hodnotení efektívnosti a prínosu pre prijímateľskú krajinu dostanú väčší priestor ZÚ SR.

Návrhy komplikovanejších projektových zámerov bude MZVaEZ SR konzultovať s tradičnými donormi (napr. s UNDP, Nemeckom, Rakúskom a ďalšími).

9. Zvyšovanie informovanosti podnikateľských subjektov o možnostiach slovenskej ODA

Zapájanie slovenských podnikateľských subjektov do rozvojových aktivít môže byť úspešné len vtedy, ak bude o týchto možnostiach pravidelne a dôsledne informovaná široká podnikateľská komunita. MZVaEZ SR preto:

1. posilní spoluprácu s podnikateľskými zväzmi, združeniami a asociáciami a to aj formou organizovania workshopov a okrúhlych stolov zameraných na rozvojovú pomoc,
2. iniciuje a podporí založenie Platformy podnikateľských subjektov spolupracujúcich s rozvojovými krajinami (podobne ako Platformy mimovládnych rozvojových organizácií),
3. bude využívať zasadania medzivládnych komisií s rozvojovými krajinami na zvýšenie informovanosti partnerov o možnostiach spolupráce,
4. bude poskytovať podnikateľským subjektom informácie o vytvorenom Fonde technickej spolupráce SR s EBRD ako aj o možnostiach zapojiť sa do tendrov Európskej komisie a ďalších inštitúcií na dodávky tovarov a služieb v rozvojových krajinách,
5. bude využívať portál MZVaEZ SR – „Podnikajte s nami“.